

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola, Irodalomtudományi Doktori Program
A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. P. Müller Péter

Vilmos Eszter

**A TÁVOLSÁG ALAKZATAI A HOLOKAUSZTEMLÉKEZET
KORTÁRS IRODALMÁBAN**

Kelet-Európától Észak-Amerikáig és vissza

Tézisfüzet

Témavezetők:

Dr. Kisantal Tamás

Dr. Szolláth Dávid

Pécs, 2022

Tartalom

I.	A disszertáció tudományos célkitűzése és szerkezete	3
II.	Tézisek és eredmények.....	4
III.	Szakmai önéletrajz	8
IV.	Publikációs jegyzék	14

I. A disszertáció tudományos célkitűzése és szerkezete

Doktori értekezésemben az észak-amerikai és a magyar (esetenként tágabban a kelet- vagy kelet-közép-európai) holokausztemlékezet-irodalmak legfőbb sajátosságait mutatom be olyan kortárs regényeken keresztül, amelyeknek szerzői a soá után születtek, tehát nincs róla személyes tapasztalatuk, nem rendelkeznek a szemtanú autoritásával.

Céлом, hogy az elemzések segítségével rávilágítsak arra: az önmagát globálisnak tekintő, USA-központú holokauszttudomány állításainak jelentős része nem működőképes a magyar kontextuson belül, és új, a kanonikussal párhuzamosan működő szempontrendszer kialakítására van szükség. Az észak-amerikai másod- és harmadgenerációs holokausztemlékezet-irodalom főbb irányainak és jellegzetességeinek bemutatása mellett kísérletet teszek egy olyan értekező nyelv megteremtésére, amellyel elemezhető a transznacionálisnak nevezett diskurzusban csupán hiányként megjelenő kelet-európai holokausztemlékezet-irodalom. Az összehasonlítás főbb szempontjait a holokauszttól való távolság különböző fajtái képezik. Ezek közül az időbeli távolság és az általa létrejövő közvetettség az, amely az elemzett korpusz minden elemére jellemző.

Disszertációm egy elméleti bevezetőből, három elemző fejezetből és egy fordításkritikai függelékből áll. A *Vér és a tér* öröksége című bevezető ismerteti a dolgozat módszertanát, bevezeti a (Marianne Hirsch-féle *utóemlékezet*-irodalomhoz képest tágabb, nem a családi generációkat alapul vevő) *holokausztemlékezet-irodalomnak*, a *távolság dinamikájának* (Joost Krijnen) és a *lokalizációnak* (Zombory Máté) a fogalmait, valamint felvázolja az észak-amerikai és a magyar holokausztemlékezeti diskurzus legfőbb jellegzetességeit. Összehasonlítja a két térség irodalmi korpuszát aszerint, hogy a soá után született szerzők holokausztemlékezet témájú művei mit tekintenek elsősorú emlékezetközösségnek, milyen viszonyt ápolnak a zsidósággal, miben különbözik a térszerkezetük, hogy a holokauszt eseményét a XX. század történetének kontextusában vagy a történelemtől izoláltan ábrázolják, és hogy mindez milyen prózapoétikai eszközök segítségével jut kifejezésre.

A *Kanadától Kanadáig* címet viselő II. fejezet a kanadai Bernice Eisenstein *I Was a Child of Holocaust Survivors* (Holokausztúlélők gyermeke voltam) című művét vizsgálja, amely felvonultatja az észak-amerikai másodgenerációs holokausztapasztalat és -irodalom fő kérdéseit: a bevándorlásnak, a trauma átörökítődésének és a családi emlékezetnek az irodalmi

mintázatait, mindezt az utógenerációs holokausztemlékezet-alkotásokra igencsak jellemző kísérletező formanyelvvel.

A *Heritage Touring* című III. fejezetben elemzett *Everything is Illuminated* (Dezsényi Katalin fordításában: *Minden világgal*), Jonathan Safran Foer első regénye megkísérli együtt láttatni az észak-amerikai és a kelet-európai emlékezetet – jóllehet, perspektívája mindvégig áthatóan amerikai marad. A két főszereplő: a New York-i Jonathan és az odesszai Aleksz kettőse áll a mű középpontjában: a holokauszt egyediségének elméletével és a moralizáló antirasszista narratívával felvértezett amerikai zsidó íróé, valamint a helyi, tettesek, áldozatok (és leszármazottaik) között élő, a nyelv(ek) birtokában lévő, Ukrajna történetét folyamatában szemlélő, kisebbségi komplexusokkal élő, elvagyódó kelet-európai fiatalé. Az *Everything is Illuminated* magyar fordításának jellegzetességeit és hiányosságait tárgyalja a *Függelék*.

A IV., *A saját tér emlékezete...* fejezet Zoltán Gábor *Orgia* című regényéről szól, amely a tizenkettedik kerületi magyar nyilasok bemutatásával lokalizálja a holokauszt emlékezetét, ezzel lehetőséget nyújtva a tértől elszakadó posztmigráns holokausztemlékezet-diskurzus, valamint a térhez kötött kelet-európai kommunizusemlékezet kiegészítésére. Az elkövetők nézőpontjának bevonásával kilép a hivatalos nemzeti emlékezet által hangsúlyozni kívánt áldozati státuszról, és az ezzel járó áldozati versengésből.

II. Tézisek és eredmények

A globális vagy a transznacionális jelzővel ellátott irodalmi, művészeti korpusz sok esetben nem takar többet, mint az amerikai (tudományos és irodalmi) intézményrendszer keretein belül születő szellemi termékeket. Ezek a művek ugyanis – saját értelmezésük szerint – önmagukban véve transznacionálisak, mivelhogy képviselőik (írók, teoretikusok, filmrendezők és a szellemi élet egyéb szereplői) vagy az ő családjuk bizonyos tagjai néhány generációra visszavezethetően egykor Kelet-Közép-Európában éltek. Szerintük e szövegek azért is nevezhetők ebben az értelemben transznacionálisnak, mert a tárgyalt téma, tehát a holokauszt eseménye Közép-Európa területéhez kötődik, miközben a másik térség (az Egyesült Államok) kortárs közege is szükségképpen megjelenik az alkotásokban.

Csak a legritkább esetben találkozhatunk tehát azzal, hogy a *globális, transznacionális, nemzetközi* jelzőkkel illetett holokausztelméleti szövegek vagy szöveggyűjtemények valóban átfogó képet nyújtanának a szimultán egymás mellett létező holokausztemlékezetekről. Kelet-

Európa ilyenformán nem a párbeszéd egyenrangú feleként jelenik meg ebben az Amerika-központú diskurzusban, hanem elnagyolt hivatkozási pontként, a múlt képviselőjeként; olyan kiüresedett térként, amelynek az egyetlen funkciója, hogy egyes nagy írók és más értelmiségiek *onnan* emigráltak. Ha a kortárs Kelet-Európa olykor szóba is kerül, akkor is többnyire elrettentő példaként, az antiszemitizmus melegágyaként jelenik meg.

A doktori értekezésben elemzett regények és az irodalmi, kulturális, társadalmi kontextusuk alapos vizsgálata arra enged következtetni, hogy nem az USA-központú holokausztdiskurzus elméletei alapján, hanem a távolságok és közelségek pontos feltérképezése által tehetünk érvényes állításokat a magyar holokausztemlékezet-irodalomról, valamint az észak-amerikai és a kelet-európai holokausztdiskurzus különbségeiről. Ezek a távolságok a következőképpen foglalhatók össze:

A holokauszt eseménye után eltelt évtizedek miatt kialakuló időbeli távolság közös adottság a kortárs holokausztemlékezet-irodalom minden alkotója számára, így az ott-nem-lét tapasztalata, a szemtanúi autenticitás hiánya és a többszörös közvetettség problémája minden olyan mű kapcsán felmerül, amely a holokauszt emlékezetét kívánja valamilyen formában tárgyalni.

A térbeli távolság markánsan meghatározza a posztmigráns közegek, köztük a domináns észak-amerikai kultúra holokausztemlékezet-narratíváit. A földrajzi távolság és a kulturális közegváltás miatt a soá helyszínéül szolgáló Kelet-Európa távoliként és idegenként, a múlt képviselőjeként tűnik fel, a holokauszt pedig nem a történeti kontextusában lesz elbeszélhető, hanem időn, téren és történelmen kívüli, szimbolikus eseményként. A másod- vagy harmadgenerációs túlélők ezekben a térségekben másod- vagy harmadgenerációs bevándorlók is egyben, így műveikben az ehhez kapcsolódó témák: a nyelvsváltás, a nyelvi keveredés, a kultúrák közti közvetítés, az óhazáról hallott történetek és mítoszok, valamint a különös formákat öltő kelet-európai identitáskonstrukciók is központi szerepet kapnak. A doktori értekezésben elemzett Bernice Eisenstein- és Jonathan Safran Foer-művekben mindez látványosan kirajzolódik.

A Közép-Kelet-Európában született holokausztemlékezet-szövegeknek éppen a közelség tapasztalatával kell elszámolniuk, amely magával vonja a társadalmi felelősségnek és a tér emlékezetének a kérdéseit – erre a magyar irodalomból Zoltán Gábor *Orgia*-trilógiáját hoztam fel példának. A soá egykori helyszínein vagy azok közelében született írások sokkal inkább folyamatában, a huszadik század kontextusában vizsgálják az eseményeket. A magyarországi

holokausztemlékezet-regények visszatérő témái között így a második világháború egyéb eseményei, például Budapest ostroma, valamint az azt követő időszak: az államszocializmus évtizedei és az rendszer jellegéből fakadó – a korszakról utólagosan író alkotókat sokszor találékony formai megoldásokra is ösztönző – elhallgatáspolitikára köszönnek vissza. Az adott közép-kelet-európai ország kultúrájának és nyelvének ismerete ezekben a művekben magától értetődő – ez is a közelség egyik megnyilvánulása, ami az óhazát hátrahagyó posztmigráns narratívákkal való összevetés során válik láthatóvá.

A zsidó valláshoz, kultúrához és identitáshoz fűződő viszonyra is tudunk a távolság–közelség viszonyrendszerén belül tekinteni. Az észak-amerikai diskurzust leginkább a zsidósághoz való közelség jellemzi, ezért válik lehetővé, hogy az ott születő holokausztemlékezet-irodalmat az amerikai zsidó irodalom kategóriájába sorolják. A zsidó hagyományok Foer, Chabon, Krauss, Englander és Auslander regényeiben a családok mindennapjainak megkérdőjelezésre nem szoruló részeként köszönnek vissza. A zsidó identitás az Észak-Amerikába vándoroltak és leszármazottaik számára jellegzetesen összeolvad a kelet-európai örökséggel, identitással, kultúrával.

A magyar irodalmi holokausztemlékezet-diskurzust sokkal inkább a zsidóságtól való távolság jellemzi, kezdve azzal, hogy a szerzők zsidó származását firtatni illetlenségnek vagy egyenesen provokációnak számít, egészen odáig, hogy amikor Németh Gábor, Borbély Szilárd vagy Márton László regényeiben megjelenik a zsidóság, akkor annak megfoghatatlanságára, definiálhatatlanságára és baljós titokzatosságára irányítják a figyelmet. (Hasonló baljós titokzatosságot vélhetünk felfedezni az amerikai regények Kelet-Európa-képében.)

Részben a zsidósághoz fűződő kevésbé problematikus viszony lehet az oka annak, hogy az észak-amerikai narratívákból egyértelműen kiderül, a szerzőknek/elbeszélőknek milyen családi kötődése van a holokauszt túlélőihez vagy áldozataikhoz. Ennek alapján könnyű szerrel azonosíthatók a holokauszt utáni második, harmadik, negyedik generációk. Ez a vér szerinti leszármazást alapul vevő generációfelosztás dominálja a nemzetközi holokausztudományt, és ez az a pont, amely a leginkább megnehezíti a magyar irodalom tárgyalását az immár általánossá vált elméleti keretben. Közép-Kelet-Európában ugyanis nem a *vér*, hanem a *tér öröksége* áll rendelkezésre. A holokauszt tárgyaláskor gyakran azt láthatjuk, hogy az elsődleges emlékezetközösség a magyar diskurzusban nem a család, hanem egyéb, a közös tér által strukturált mikroközösségek: falvak, szomszédságok vagy iskolai osztályok, és gyakran felmerül a saját társadalmunk, nemzetünk viszonya a történetekhez. Ezért javasoltam a

nemzedéki felosztás tárgyalásakor a családi helyett a történeti korszakolást: észszerűbb a második világháború alatt, a Rákosi-korszakban, a Kádár-korszakban, a rendszerváltás után születettekről beszélni, mint körülményesen utánajárni, ki hogyan érintett a holokauszt eseményeiben, ugyanis a tér öröksége révén valamiféleképpen mindenki *implikált alany*.

III. Szakmai önéletrajz

Képzés

2021: doktori értekezés (*A távolság alakzatai a holokausztemlékezet kortárs irodalmában: Kelet-Európától Észak-Amerikáig és vissza*; témavezetők: dr. Kisantal Tamás, dr. Szolláth Dávid)

2019/2020, őszi félév: Fulbright Ösztöndíj: Columbia University, New York, NY (visiting student researcher, témavezető: Prof. Marianne Hirsch)

2016–2020: PhD ösztöndíj a PTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájában (program: Az irodalmi kutatás irányai az ezredfordulón)

2016: MA szakdolgozat (*Tanúk után, tanúk helyett – A holokauszt utóemlékezete az utóbbi évek magyar műveiben*)

2014–2016: PTE BTK magyar nyelv és irodalom mesterképzés, modern magyar irodalom szakirány

2014: BA szakdolgozat (*Versfordítás a Nyugat után – Elméleti, történeti és műelemző közelítések a kortárs francia–magyar lírafordításhoz*)

2012/2013, őszi félév: ERASMUS tanulmányi ösztöndíj: Université d'Avignon et des Pays de Vaucluse (modern irodalom)

2010–2014: PTE BTK magyar-francia alapképzés

2010: kétnyelvű (angol-magyar) érettségi (kitűnő): Pécsi Apáczai Csere János Gimnázium és ÁMK

Nyelvvizsgák

Francia felsőfokú C1 komplex (DALF)

Angol felsőfokú C1 komplex (és TOEFL ITP)

Spanyol középfokú B2 komplex (DELE)

Szakmai tapasztalat

2021/2022, tavaszi félév: óraadó a Pécsi Tudományegyetemen: BTK, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék (oktatott tárgyak: *20. századi világirodalom* előadás, *A magyar irodalom külföldi fogadtatása* előadás, *A magyar műfordítás hagyományai és kortárs gyakorlatai* szeminárium, *Kortárs magyar irodalom 2010 után* szeminárium, *Kritika- és tanulmányírás* szeminárium)

2021 ősze: olvasószerkesztő a *Múlt és Jövő* folyóiratnál

2017/2018-as tanév: órátartás doktori hallgatóként a Pécsi Tudományegyetemen

őszi félév: *Évtizedünk magyar irodalma* szeminárium

tavaszi félév: *Retorika és verstan* szeminárium

2016: részvétel *A magyar irodalomtörténet bibliográfiája* tételeinek digitális rögzítésében (MTA BTK)

2014–2015: szerkesztőségi munkatárs a *Jelenkor* folyóiratnál

2013–2015: szerkesztő a *Jelenkor* Online-nál

2013: gyakornok a *Jelenkor* folyóiratnál

Egyéb munkatapasztalat

2021–2022: kommunikációs és PR munkatárs a Magyar Cserkészszövetségnél

2020 júniusától: francia–magyar videojáték-fordító a Beemoov cégnél (külsős)

2011–2014: korrektor az *UnivPécs* című, kéthetente megjelenő egyetemi lapnál

2011–2014: színész a Janus Egyetemi Színházban

2008–2012: animátor a Mosolyország játszóházban

Szakkollégium

2016/2017-es és 2018/2019-es tanév: A Kerényi Károly Szakkollégium mentora

2015/2016-es tanév: A Kerényi Károly Szakkollégium Operatív Ügyekért Felelős Seniorja

2013/2014-es tanév: A Kerényi Károly Szakkollégium Szakmai Ügyekért Felelős Tanácstagja

2013/2014-es tanév: mentor a SZINAPSZIS mentorprogramban

2013 januárjától 2016-ig: Kerényi Károly Szakkollégium (tagság)

Tagság

Kortárs francia versfordító mesterkurzus (Budapesti Francia Intézet, 2022 tavasza)

Kortárs francia versfordító műhely Imreh Andrással (Budapesti Francia Intézet, 2021 tavasza)

Kortárs Világirodalmi Kutatócsoport (PTE BTK, tag 2021-től)

American Hungarian Educators Association (tag 2020-tól)

Hungarian Association of American Studies (tag 2017-től)

Konferenciaszereplések

Conference of the Hungarian Fulbrighters of AY 2019–2022 (Budapest, Corvin Hotel, 2022. 05. 05): *The Contemporary Literature of Holocaust Memory: from Eastern Europe to the US, and Back*

Tereink emlékezete (Zoom, 2022. 02. 19.): *A tér emlékezete Zoltán Gábor életművében*

American Hungarian Educators Association 45th Annual Conference (Zoom, 2021. 06. 24–26.):
Distance and Indirectness in the Literature of Holocaust Memory in Hungary and in the United States

**British Association for Holocaust Studies 6th Annual Conference, ‘Narratives of the Holocaust’
(London, University of Roehampton, 2019. 07. 17–19.):** *From Confession to Investigation:
Narratives of Holocaust Memory in the Writings of the Second and Third Generation*

Aftermath – The Fall and the Rise After the Event (Krakkó, Jagelló Egyetem, 2018. 10. 25–26.):
The Aftermath of the Holocaust in Postgeneration Literature

**Researching and Remembering the Holocaust in Central Europe – New Sources, Methods and
Approaches (EHRI – CEU, 2018. 09. 03–07.):** *Holocaust Postmemory in Contemporary Literature*

A trauma reprezentációi – Les fables du trauma (PPKE, 2017. 05. 26–27.): *A holokausztemlékezet
kortárs poétikái*

A Kerényi Károly Szakkollégium Mentorkonferenciája (PTE BTK, 2017. 04. 08.):
Szövegelemlékművek. Áldozatok és elkövetők három tavalyi (dokumentum)regényben

**Translation: Art, Craft and Cross-Cultural Praxis (University of Delhi, India, 2016. október 25–
26.):** *Poetry Translation in the (Poly)system of the 20th Century Hungarian Literature*

**Eltérülő nemiség: a visszaélés, megalázás, fölény, leigázás és zsarolhatóság megjelenése a
művészetekben, a történelemben, a társadalomban (Pécs, Civil Közösségek Háza, 2016.
szeptember 28–29.):** *Hatalom, szégyen, kiszolgáltatottság: az erőszak legkülönbözőbb fajtái Zoltán
Gábor Orgia című regényében*

Az olvasás határterületei (KRE, 2016. május 19–20.): *Újrairás és utóemlékezet:
holokausztdokumentumok kortárs magyar művekben*

Kerényi Konferencia 2016 (PTE, 2016. május 6–7.): *„Más világ volt már, és kész” – A holokauszt
utóemlékezete kortárs magyar regényekben*

PTE BTK Kari Tudományos Diákköri Konferencia (2016. április 15.): *Tanúk után, tanúk helyett:
A holokausztemlékezet poétikái az utóbbi évek magyar irodalmában (I. helyezés)*

Irodalomelmélet, narratológia, szövegértelmezés (MTA BTK ITI, 2016. január 12.): *A
holokausztemlékezet poétikái az utóbbi évek magyar irodalmában*

A Kerényi Károly Szakkollégium Konferenciája (PTE, 2015. május 4–6.): *A holokausztemlékezet
formái Borbély Szilárd irodalmi műveiben*

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia (PPKE, 2015. 04. 8–10.): *A nyugatos
lírafordítói paradigma továbbélése fordításelméleti és irodalomtörténeti nézőpontból*

Korszakok, műfajok, problémák (PTE, 2015. 03. 21.): *„Semmi sem fenyeget” – zsidó
identitásmotívumok a magyar neoavantgárdban*

**The Avant-Garde and the Jews conference (University of Antwerp, Belgium, 2015. február 02–
04.):** *Motifs of Jewish Identity in the Hungarian Neo-Avant-Garde*

„Bevészt nevek” konferencia (ELTE, 2014. november 13.): *Holokausztemlékezet kortárs magyar
irodalmi művekben (A holokausztemlékezet formái Borbély Szilárd műveiben)*

PTE BTK Kari Tudományos Diákköri Konferencia (2014. november 14.): *A nyugatos lírafordítói
paradigma továbbélése fordításelméleti és irodalomtörténeti nézőpontból*

XVII. Reál- és Humántudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia (2014, Kolozsvár):
*Versfordítás a Nyugat után – Elméleti és történeti közelítések a kortárs francia–magyar
lírafordításhoz (II. helyezés)*

A Kerényi Károly Szakkollégium Éves Konferenciája (2014, Pécs): *Verstani viták a Nyugat utáni magyar lírafordításban*

A 20 Éves Kerényi Károly Szakkollégium Konferenciája (2013, Pécs): *Modern lírafordítási hagyományok és ezek továbbélése a francia szimbolista költészet magyar fordítási gyakorlatában*

XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia (2013, Debrecen): „*Ízes nap-cafat, nyálas, nyúlós azúr*” – *A lírafordítás modern hagyományai magyar Részeg hajó-fordítások tükrében*

Irodalom, test, emlékezet – Nemzetközi konferencia (2012, Kolozsvár): *Irodalom, test és felejtés mibenléthe egy Baudelaire-vers fordításaiban*

PTE BTK Kari Tudományos Diákköri Konferencia (2012, Pécs): „*Ízes nap-cafat, nyálas, nyúlós azúr*” – *A lírafordítás modern hagyományai magyar Részeg hajó-fordítások tükrében*

IV. Nemzetközi és X. Országos Interdiszciplináris Grastyán Konferencia (2012, Pécs): „*Ízes nap-cafat, nyálas, nyúlós azúr*” – *A lírafordítás modern hagyományai magyar Részeg hajó-fordítások tükrében*

Szerkesztés, szervezés

Szerkesztés

A *Múlt és Jövő* folyóirat 2021/3. számának olvasószerkesztése

Kötetszerkesztés: *Annona Nova VIII: A Kerényi Károly Szakkollégium tanulmánykötete*. Pécs: Virágmandula Kft., 2016.

Kötetszerkesztés (olvasószerkesztés): *Irodalom, test, emlékezet*, szerkesztette BORBÉLY András, ORBÁN Jolán, PIELDNER Judit, Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2014.

Kötetszerkesztés: *Annona Nova VI: A Kerényi Károly Szakkollégium tanulmánykötete*. Pécs: Virágmandula Kft., 2014.

A *Jelenkor Online* irodalmi portál szerkesztése 2013 augusztusától 2015 szeptemberéig

Az *UnivPécs* olvasószerkesztése 2011-től 2014-ig

Szervezés

Konferenciaszervezés: *Elmeél az elméletben*, PTE, 2022. 05. 03.

Nemzetközi konferenciaszervezés: *Tereink emlékezete*, Zoom, 2022. 02. 19.

Segédkezés nemzetközi konferenciaszervezésben: *Comparative Cultural Studies Conference*, MTA BTK, Budapest, 2018. 08. 29–31.

Konferenciaszervezés: *Osztályelmélet, osztálytudat (A KKSzK társkonferenciája)*, 2016. május 5.

Konferenciaszervezés: *Kerényi Konferencia*, 2016. május 6–7.

Kötetbemutató-szervezés: *Pontos észrevételek. Mészöly Miklóstól Nádas Péterig, és vissza*, Budapest, Jelenkor, 2015. (PTE, 2016. április 6.)

Konferenciaszervezés: *A Kerényi Károly Szakkollégium Mentorkonferenciája*, 2016. február 12.

Kötetbemutató-szervezés: Jitzak Katzenelson – Halasi Zoltán: *Ének a kiirtott zsidó népről / Út az üres éghez*, Budapest, Kalligram, 2014. (Pécs, 2015. november 5.)

Konferenciaszervezés: *Pontos észrevételek. Mészöly Miklóstól Nádas Péterig és vissza*, 2015. október 9–10.

Részvétel a Jelenkor folyóirat *Az emlékezés feladata* című konferenciájának szervezésében (Pécs, 2014. december 10–11.)

Részvétel a Janus Egyetemi Színház *IX. Nemzetközi Egyetemi Színházi Fesztiváljának* szervezésében és lebonyolításában (Pécs, 2014. október 23–26.)

Nemzetközi konferenciaszervezés: *A Kerényi Károly Szakkollégium Műhelynapjai* (irodalomtudományi doktori konferencia), 2014. 02. 14–15.

Író–olvasó-találkozók, kötetbemutatók moderálása:

- Beszélgetés Marczisovszky Annával és Szücs Terivel Charlotte Delbo *Auschwitz és utána* trilógiájáról (2021. 10. 12., Budapest, Kelet Kávézó)
- Beszélgetés Zoltán Gáborral (2020. 09. 20., Pécsi Ünnepi Könyvhét, Hild udvar)
- Előadás és beszélgetés V. Gilbert Edittel és Ranjana Saxenával *Three Generations of Hungarian Women Writers* címmel (2016. 10. 28. New Delhi, Hungarian Information and Cultural Centre)
- Beszélgetés Horváth Viktorral (2016. 04. 22., Keszthely, Helikon)
- Beszélgetés Schein Gáborral (2015. 11. 16., Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola)
- Beszélgetés Halasi Zoltánnal és Kálmán C. Györggyel (2015. 11. 05., Pécs, Művészetek és Irodalom háza)
- Beszélgetés Tóth Krisztinával (2015. 10. 07., Pécs, Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ Könyvtára)

A *Kritikai szalon* rendezvénysorozat szervezése (23 alkalom),

A *Kritikai szalon* beszélgetéseinek moderálása:

- 2013. november 7., Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Tóth Krisztina *Akvárium* című regényéről (Résztevők: Kiss Georgina, Kucserka Zsófia, Szolláth Dávid, Vilmos Eszter)
- 2014. március 5., Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Esterházy Péter *Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozós változat* – című könyvéről (Résztevők: Bagi Zsolt, Pálffy Eszter, Takáts József, Vilmos Eszter)
- 2014. május 7., Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Tompa Andrea *Fejtől s lábtól* című regényéről (Résztevők: Ágoston Zoltán, Etlinger Mihály, Weiss János, Vilmos Eszter)
- 2014. augusztus 9., Ördögkatlan fesztivál, Vylyan terasz: Beszélgetés Havasréti József *Úrérzékeny lelkek* című könyvéről (Résztevők: András Csaba, Kisantal Tamás, Szolláth Dávid, Vilmos Eszter)

- 2014. október 8., Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Háy János *Napra jutni* című kötetéről (Résztevők: Görföl Balázs, Márjánovics Diána, Szakács Emília, Vilmos Eszter)
- 2015. március 11., Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Dragomán György *Máglya* című regényéről (Résztevők: Havasréti József, Palojtay Kinga, Szűcs Teri, Vilmos Eszter)
- 2015. május 20. Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Jean Rouaud *Jeles férfiak* című regényéről (Résztevők: Csordás Gábor, Milbacher Róbert, Sipos Balázs, Vilmos Eszter)
- 2015. augusztus 5. Ördögkatlan fesztivál, Vylyan terasz: Beszélgetés Szvoren Edina *Az ország legjobb hóhéra* című kötetéről (Résztevők: Bagi Zsolt, Fehér Renátó, Vilmos Eszter)
- 2016. március 2. Pécs, Művészetek és Irodalom Háza: Beszélgetés Schein Gábor *Svéd* című regényéről (Résztevők: Szolláth Dávid, Turi Tímea, Zsupos Norbert, Vilmos Eszter)
- 2016. április 27. PTE BTK Kari Tanácssterem: Beszélgetés Keresztesi József *Mit eszik a micsoda?* című verseskötetéről (Résztevők: Etlinger Mihály, Milbacher Róbert, Tóth Orsolya, Vilmos Eszter)
- 2016. augusztus 3. Ördögkatlan fesztivál, Vylyan terasz: Beszélgetés Tóth Krisztina *Világadapter* című verseskötetéről (Résztevők: Bagi Zsolt, Kemény Lili, Osztróluczky Sarolta, Vilmos Eszter)

Díjak, ösztöndíjak

- ÚNKP Ösztöndíj: 2021/2022, őszi félév
- Fulbright Ösztöndíj: Columbia Egyetem, New York, NY, USA, 2019/2020-as tanév
- PhD ösztöndíj 2016 szeptemberétől 2020 augusztusáig: PTE Irodalomtudományi Doktori Iskola
- British Association for Holocaust Studies Postgraduate Bursary (2019)
- Campus Mundi Ösztöndíj (Madrid, 2017; Krakkó, 2018)
- Campus Hungary Ösztöndíjak (Dublin, Bath, Antwerpen, Glasgow)
- XVII. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia: II. helyezés
- 2014 és 2016: Logos-díj (A Kerényi Károly Szakkollégium díja az év legrangosabb publikációjáért)
- PTE László János Doktorandusz Kutatói Ösztöndíj (2018/2019-es tanév)
- PTE BTK Intézményi Szakmai, Tudományos Ösztöndíj (2011–2016 minden félévben)
- PTE EHÖK Szakmai, Tudományos, Tanulmányi és Sport Ösztöndíj (több alkalommal)
- Köztársasági Ösztöndíj (2015/2016-os tanév)
- PTE Kriszbacher Ildikó Ösztöndíj (2015/2016-os tanév)
- Rektori oklevél a Kritikai szalon szervezéséért (PTE, 2015)
- PTE BTK KTDK 2016: I. helyezés
- ERASMUS Ösztöndíj: 2012/2013 első félév: Université d'Avignon

IV. Publikációs jegyzék

Tanulmányok

VILMOS Eszter. „A tér emlékezete Zoltán Gábor életművében”. *Jelenkor* 65, 5.sz. (2022), 571–577.

VILMOS Eszter. „A kanonizált nyugati művek nem végezhetik el helyettünk a műtfeldolgozás piszkosmunkáját”. Áldozatiság és dekolonializáció. *Mérce*, 2020. 09. 25.

<https://merce.hu/2020/09/25/a-kanonizalt-nyugati-muvek-nem-vegezhetik-el-helyettunk-a-multfeldolgozas-piszkosmunkajat/>

VILMOS Eszter. „Kanadától Kanadáig: Bernice Eisenstein és a másodgenerációs holokausztirodalom”. *Literatura* 46, 1.sz. (2020): 23–37.

VILMOS Eszter. „Holokausztemlékezet a kortárs magyar irodalomban”. In *A holokauszt témája az irodalomban*, szerkesztette KISANTAL Tamás és MEKIS János, 132–145. Pécs: Kronosz, 2018.

VILMOS Eszter. „Emma és az okos szüzek: Két versfordítás-elemzés”. In *Annona Nova VIII: A Kerényi Károly Szakkollégium tanulmánykötete*. 65–83. Pécs: Virágmandula Kft., 2016.

VILMOS Eszter. „Tanúk után, tanúk helyett: A holokausztemlékezet poétikái az utóbbi évek magyar irodalmában”, *Literatura* 42, 1–2.sz. (2016): 77–92.

VILMOS Eszter. „A holokausztemlékezet formái Borbély Szilárd műveiben”. In *Bevésett nevek*, szerkesztette: SZÜCS Teri, 340–351. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2015,

VILMOS Eszter. „Irodalom, test és felejtés mibenléthe egy Baudelaire-vers fordításaiban”. In *Irodalom, test, emlékezet*, szerkesztette BORBÉLY András, ORBÁN Jolán, PIELDNER Judit, 139–145. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2014.

VILMOS Eszter. „»Nyálás, nyúlós azúr«. In *Annona Nova 2012: A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve*, Pécs, 79 – 91. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar – Kerényi Károly Szakkollégium, 2013,

VILMOS Eszter. „»Ízes nap-cafat, nyálás, nyúlós azúr« – A lírafordítás modern hagyományai magyar *Részeg hajó*-fordítások tükrében”. In *10. Országos Interdiszciplináris Grastyán Konferencia előadásai*, szerkesztette SZAMONEK Vera, 398–405. Pécs: Virágmandula Kft., 2012.

Könyvkritikák, recenziók

VILMOS Eszter. „Nővériség Auschwitzban, számkivetettség utána: Charlotte Delbo – *Auschwitz és utána*”. *Jelenkor* 65, 1.sz. (2022), 131–133.

VILMOS Eszter. „Lépünk egyet: Pass Andrea – *Eltűnő ingerek és más színdarabok*”. *Jelenkor* 64, 6.sz. (2021), 720–722.

- VILMOS Eszter. „A narratíva ereje: Jonathan Safran Foer: *Globális öngyilkosság*”. 1749, 2020.12.15.
<https://1749.hu/fuggo/kritika/a-narrativa-ereje-jonathan-safran-foer-globalis-ongyilkosság.html>
- VILMOS Eszter. „Életerő és élményirodalom Auschwitz után: Kisantal Tamás – *Az emlékezet és a felejtés helyei*”. *Jelenkor* 63, 11.sz. (2020): 1292–1295.
- VILMOS Eszter. „Bilincsbe vert költészet: Zoltán Gábor – *Szép versek 1944*”. *Jelenkor Online*, 2020. 08. 14. <http://www.jelenkor.net/visszhang/1784/bilincsbe-vert-kolteszet>
- VILMOS Eszter. „Ismerősök, kortársak és halálos ellenségek: Zoltán Gábor – *Szomszéd*”. *Új Forrás* 51, 5.sz (2019): 65–68.
- VILMOS Eszter. „A Noszty-fiú esete Ölyvesinével: Márton László – *Hamis tanú*”. *Jelenkor* 60, 11.sz. (2017): 1246–1249.
- VILMOS Eszter. „Holyheadtól Hegyeshalomig: Kappanyos András – *Bajuszbügre, lefordíthatlan*”. *Literatura* 42, 4. sz. (2016): 383–387.
- VILMOS Eszter. „Fordított emlékmű: Zoltán Gábor – *Orgia*”. *FÉL Online*, 2016. 12. 13.
<http://felonline.hu/2016/12/13/forditott-emlekmu/>
- VILMOS Eszter. „Hogymondjákok a hogyhívjákból: Závada Pál – *Egy piaci nap*”. *Új Forrás* 48, 9.sz. (2016): 88–91.
- VILMOS Eszter. „Otthonos viszolygások: Szvoren Edina – *Az ország legjobb hóhéra*”. *Jelenkor Online*, 2015. 10. 20. <http://www.jelenkor.net/visszhang/508/otthonos-viszolygasok>
- VILMOS Eszter. „Emlékezés tizenkét szólamra: Jichak Katzenelson – *Ének a kiirtott zsidó népről / Halasi Zoltán – Út az üres éghez*”. *Jelenkor Online*, 2015. 04. 16.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/421/emlekezes-tizenket-szoramra>
- VILMOS Eszter. „Aparegények árnyékában: Háty János – *Napra jutni*”. *Apokrif* 7, 4.sz. (2014): 64–68.
- VILMOS Eszter. „Clara Royer – *Le Royaume littéraire. Quêtes d'identité d'une génération d'écrivains juifs de l'entre-deux-guerres*”. *Helikon Irodalomtudományi Szemle* LIX, 3.sz. (2013): 311–312.
- VILMOS Eszter. „Akváriumból üvegkoporsó: Tóth Krisztina – *Akvárium*”. *Jelenkor* 53, 10. sz. (2013): 960–964.
- VILMOS Eszter. „Titok, test, történet: Turi Tímea – *Jönnek az összes férfiak*”. *Jelenkor Online*, 2013. 09.09. <http://www.jelenkor.net/visszhang/97/titok-test-tortenet>
- VILMOS Eszter. „A visszaszólás szabadsága: Erdős Virág – *ezt is el*”. *Jelenkor Online*, 2013. 08.12.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/70/a-visszaszolas-szabadsaga>
- VILMOS Eszter. „Nem is kék, fekete: Egressy Zoltán – *Kék, kék, kék*”. *Jelenkor* 53, 6.sz. (2013): 668–672.
- VILMOS Eszter. „Padlás és hangzavar: Bán Zsófia – *Amikor még csak az állatok éltek*”. *Irodalomismeret-online*, 2013/1: http://www.irodalomismeret.hu/files/2013_1/kitekinto.pdf

Színkritikák, kulturális tudósítások, beszélgetések

- VILMOS Eszter. „Itt történetekkel lehet fizetni”. *Jelenkor Online*, 2022. 04. 08.
<https://www.jelenkor.net/visszhang/2467/itt-tortenetekkel-lehet-fizetni>
- VILMOS Eszter. „Kabbalisztikus bújócska”. *Jelenkor Online*, 2022. 03. 27.
<https://www.jelenkor.net/visszhang/2452/kabbalisztikus-bujocska>
- VILMOS Eszter. „Párbaj a félkarú kritikussal”. *Jelenkor Online*, 2021. 12. 11.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/2324/parbaj-a-felkaru-kritikussal>
- VILMOS Eszter. „Napéjegyenlőség – egy lírafordító-műhelyről”. *Imreh András blogja*, 2021. 06. 04.
<https://andrasimreh.wixsite.com/atelier/post/c-est-l-%C3%A9quinoxe-entre-rigueur-et-cl%C3%A9mence-%C3%A9tienne-faure>
- VILMOS Eszter. „Virtuális valóság és világváros 2.0”. *Jelenkor Online*, 2019. 11. 05.
<http://www.jelenkor.net/kulfold/1519/virtualis-valosag-es-vilagvaros-20>
- VILMOS Eszter. „Virtuális valóság és világváros 1.0”. *Jelenkor Online*, 2019. 10. 05.
<http://www.jelenkor.net/kulfold/1483/virtualis-valosag-es-vilagvaros-10>
- VILMOS Eszter. „Orgia a pajtában és egyéb ingyencségek”. *Kútszéli Stílus*, 2019. 08.
<https://www.kutszelistilus.hu/szinhaz/kritika/669-vilmos-eszter-orgia-a-pajtaban-es-egyeb-inyencsegek>
- VILMOS Eszter. „Halálfesztivál”. *Jelenkor Online*, 2019. 04. 10.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/1312/halalfesztival>
- VILMOS Eszter. „Csendek, trendek és higanykönnyek”. *Színház.org*, 2019. 04. 09.
<https://szinhaz.org/csak-szinhaz/csak-szinhaz-fesztival/2019/04/09/trendek-csendek-es-higanykonnyek-beszamoló-deszka-9-napjarol/>
- VILMOS Eszter. „Királylányok helyett”. *Jelenkor Online*, 2019. 04. 04.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/1307/kiralylanyok-helyett>
- VILMOS Eszter. „Nyelv, élet, halál”. *Jelenkor Online*, 2018. 07. 10.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/1076/nyelv-élet-halal>
- VILMOS Eszter. „Öngyilkosok, vízbefúltak, tévelygők”. *Jelenkor Online*, 2018. 06. 18.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/1062/ongyilkosok-vizbefultak-tevelygok>
- VILMOS Eszter. „Félelem és fogcsikor nálunk és más nemzeteknél”. *Jelenkor Online*, 2018. 04. 12.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/1012/felelem-es-fogcsikor-nalunk-es-mas-nemzeteknel>
- VILMOS Eszter. „Hadd hallják meg mindenütt”. In *JESz 20: Húszéves a Janus Egyetemi Színház*, szerkesztette MIKULI János, 301–306. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, 2016.
- VILMOS Eszter. „Sylváriai Pókember, szentpétervári Mátix”. *Jelenkor Online*, 2017. 06. 20.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/832/sylvariai-pokember-szentpetervari-matrix>
- VILMOS Eszter. „Nem lehet nyár Katlan nélkül”. *Jelenkor Online*, 2017. 08. 12.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/856/nem-lehet-nyar-katlan-nelkul>
- VILMOS Eszter. „A Közép-Kelet Európát jelentő deszkák”. *Jelenkor* 60 6.sz. (2017): 662–666.
- VILMOS Eszter. „Ikea Krisztus és nővérek a jogban”. *Jelenkor Online*, 2016. 06. 27.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/635/ikea-krisztus-es-noverek-a-jogban>

- VILMOS Eszter. „Világadapter: interjú Tóth Krisztinával”. *Jelenkor Online*, 2015. 10. 31.
<http://www.jelenkor.net/interju/513/vilagadapter>
- VILMOS Eszter. „Öt napig teljesen más”. *Jelenkor Online*, 2015. 08. 13.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/473/ot-napig-teljesen-mas>
- VILMOS Eszter. „Hadd hallják meg mindenütt”. *Jelenkor* 58 6.sz. (2015): 698–706.
- VILMOS Eszter. „Temetni jöttünk, nem dicsérni: interjú Kovács D. Dániellel”, *Jelenkor Online*, 2015. 06. 19. <http://www.jelenkor.net/interju/450/temetni-jottunk-nem-dicserni>
- VILMOS Eszter. „Bakelit és science-fiction: beszélgetés András Csabával, Kisantal Tamással és Szolláth Dáviddal Havasréti József *Úrérzékeny lelkek* című regényéről”. *Jelenkor* 58, 4.sz. (2015): 438–446.
- VILMOS Eszter. „Tragédia és komédia Irgácstól Alt-na-Shellachig”. *Jelenkor* 57, 6.sz. (2014): 718–725.
- VILMOS Eszter. „Bonyolult történet: beszélgetés Bagi Zsolttal, Pálffy Eszterrel és Takáts Józseffel Esterházy Péter *Egyszerű történet vessző száz oldal – a kardozös változat* című regényéről”. *Jelenkor* 57, 5.sz. (2014): 495–502.
- VILMOS Eszter. „Fordított párhuzamok”. *Jelenkor Online*, 2014. 10. 02.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/311/forditott-parhuzamok>
- VILMOS Eszter. „Szókratésztől Palkonyáig”. *Jelenkor Online*, 2014. 08. 13.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/286/szokratesztol-palkonyaig>
- VILMOS Eszter. „Szilánkos mennyország”. *Jelenkor Online*, 2014. 06. 17.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/258/szilankos-mennyország>
- VILMOS Eszter. „»A kritikusok tudják, hogy jó darab nincsen«”. *Jelenkor Online*, 2014. 06. 12.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/257/a-kritikusok-tudjak-hogy-jo-darab-nincsen>
- VILMOS Eszter. „Zajos sikerrel indult az idei POSZT”. *Jelenkor Online*, 2014. 06. 08.
<http://www.jelenkor.net/visszhang/255/zajos-sikerrel-indult-az-idei-poszt>
- VILMOS Eszter. „Isten vele, Őrnagy úr!: PNSZ – Három koporsó”. *Jelenkor Online*, 2014. 03. 21., <http://www.jelenkor.net/visszhang/217/isten-vele-ornagy-ur>
- VILMOS Eszter. „Katlan, színház, átváltozás”. *Jelenkor Online*, 2013. 08.07., <http://www.jelenkor.net/visszhang/72/katlan-szinhaz-atvaltozas>
- VILMOS Eszter. „Pécsi könyvhét OFF”. *Litera.hu*, 2013. 06. 11., <http://www.litera.hu/hirek/pecsi-konyvhét-off>

Fordítások

- ANCET, Jacques, „[Visszatér a hang...]”. Fordította VILMOS Eszter, *Versum Online*, 2022. 05. 08.
<http://versumonline.hu/vers/triptichon-armyekkal/>
- BAUCHAU, Henri, „A ház”. Fordította VILMOS Eszter, *Versum Online*, 2022. 03. 14.
<http://versumonline.hu/vers/hol-lesz-majd-lakohelyunk/>
- BODENHEIMER, Alfred. „Dada judaizmus: Avantgárd az első világháborús Zürichben”. Fordította VILMOS Eszter, *Literatura* 41, 3.sz. (2015): 219–229.

RITOV, Alekszandr. „Repci”; „A furcsa június hónap”; „Rád emlékezve”; „Furcsa erők között”; „A nyár hirtelen álomba fordult”; „Budapestem”. Fordította GILBERT Edit és VILMOS Eszter, *Híd*, 1.sz (2012): 39–42.

SZAPPHÓ. „25. (Fivéréhez, Charaxoshoz)”. Fordította VILMOS Eszter In. HORVÁTH Viktor, *A vers ellenforradalma*, 132–134. Budapest: Magvető, 2014,

VITUHNOVSZKAJA, Alina. „Ők”; „Balerina”. Fordította GILBERT Edit és VILMOS Eszter, *Tiszatáj* 67, 8.sz. (2013): 103–104.